

Liikenneturva Puolustusvoimat Sotilaskotiliitto

Särmänä liikenteessä

Selvitys ryhmäkeskustelujen toimivuudesta

Liikenneturva

Mika Hatakka

2012

Sisältö

Särmänä ryhmäkeskustelu	3
Ryhmäkeskustelun tavoitteet ja sisältö.....	3
Selvityksen tavoite, toteutus ja aineisto	4
Ryhmäkeskusteluun käytetty aika ja tehtävien toteutus	6
Ryhmäkeskustelun osatehtävien toimivuus.....	7
Ryhmänjohtajien kokemus ryhmäkeskustelutilanteen toimivuudesta ja keskustelun vetämisestä	10
Alokkaiden kokemus ryhmäkeskustelutilanteen toimivuudesta	11
Alokkaiden ja ryhmänjohtajien arviot ryhmäkeskustelun vaikuttavuudesta	12
Vastaukset avoimeen kysymykseen	14
Vastausten tarkastelu varuskunnittain.....	16
Yhteenvetoa	18
Liitteet	

Särmänä ryhmäkeskustelu

Särmänä liikenteessä oli alun perin varusmiehille suunnattu, kampanjana kokeiltu liikenneturvallisuuskoulutusmalli. Toimintaan kuului liikenteessä vammautuneen Jarmon esitys onnettomuudestaan, kampanjamateriaali sotilaskodeissa, sekä ryhmäkeskustelu. Kampanja näytti siinä määrin lupaavalta, että Särmänä liikenteessä on vakiintunut vuodesta 2009 alkaen kaikkia alokkaita koskevaksi koko maan kattavaksi Puolustusvoimien ja Liikenneturvan yhteiseksi toimintamalliksi. Nyttemmin Jarmon tarina on esitetty videona. Liikenneturvan työntekijät tai kouluttajat ovat pitäneet kaikille alokkaille useimmissa varuskunnissa liikenneturvallisuutta käsitteleviä luentoja. Usein Särmänä liikenteessä toimintaan on liittynyt myös muita osioita.

Ryhmäkeskustelun taustalla on ajatus yksinkertaisesta ohjeistetusta ryhmänjohtajien vetämästä keskustelusta. Käytännössä on kouluttajaresursseista johtuen mahdollista päästä pienryhmissä käsittelemään liikenneturvallisuusasioita, ellei toimintaan valjasteta varusmiesjohtajia. Tällä saavutetaan myös vertaiskoulutuksen ajatus ja pystytään vaikuttamaan ryhmänjohtajiin. Keskustelun vetämisen ajateltiin olevan myös ryhmänjohtajan tehtäviin sopiva, vähän erilainen koulutustapahtuma.

Särmänä liikenteessä tavoittaa vuosittain molemmat palvelukseenastumiserät, eli vuosittain yli 20 000 varusmiestä. Särmänä liikenteessä sijoittuu yleensä alokaskauden loppupuolelle.

Ryhmäkeskustelun tavoitteet ja sisältö

Ryhmäkeskustelujen tavoitteena on herättää keskustelua varusmiesten keskuudessa heidän liikkumiseensa liittyvistä riskeistä, vahvistaa sellaista toimintaa, jonka avulla riskejä voidaan välttää. Tarkoitus on edistää ryhmän liikenneturvallisuutta niin että kenellekään ryhmän jäsenistä ei satu liikenneonnettomuutta.

Liikenneturvan työntekijä tai Liikenneturvan kouluttaja perehdyttää ryhmänjohtajat keskustelun vetämiseen. Ryhmänjohtajien tueksi on laadittu ohjeistus.

Ryhmänjohtajien tehtävänä on toimia avoimen ilmapiirin luojina, keskustelun edistäjinä, työskentelyn ohjaajina ja johtopäätösten tiivistäjinä.

Ryhmäkeskustelurunko ohjaa työskentelyä. Aluksi ryhmänjohtaja kertoo lyhyesti keskustelun tavoitteet. Keskustelussa on tarkoitus käsitellä viittä tehtävää. Ryhmänjohtaja lukee tehtävät yhteisesti kaikille. Työskentelytapa vaihtelee. Tehtäviä tehdään parityöskentelynä, yksilötyöskentelynä ja ryhmätehtävinä. Kullekin tehtävälle on annettu suuntaa-antava työskentelyaika, mutta kaikki tehtävät on tarkoitus tehdä maksimissaan. 60 minuutissa. Pääpaino on itse työskentelyssä ja johtopäätösten esittämisessä, joten ryhmien muodostaminen ja tehtävien tulosten esittely on tarkoitus tehdä ripeästi.

Ryhmänjohtaja suuntaa keskustelua turvallisten ratkaisujen pohtimiseen ja kannustaa turvallisiin valintoihin. Aineistossa on mukana valmiita vastausesimerkkejä, joita voi hyödyntää tulosten esittelyssä. Tehtävissä esitettyihin johtopäätöksiin on koottu tärkeimmät asiat, jotka on hyvä esittää tiiviinä yhteenvetona jokaisen tehtävän jälkeen.

Ensimmäinen tehtävä käsittelee joukkoliikenteen etuja, erityisesti lomakyytejä. Tehtävä tehdään parityöskentelynä.

Toinen tehtävä käsittelee väsymystä ja muita lomaltapaluuseen liittyviä riskejä. Tämä tehtävä on ohjeistettu tehtäväksi pienryhmissä.

Kolmas tehtävä keskittyy rattijuopumuksen seurauksiin. Menetelmänä on niin kutsuttu ennakoitu katumus. Alokkaat pyydetään asettumaan kuviteltuun tilanteeseen, jossa hän joutuu aamiaispöydässä kertomaan omalle äidilleen tai muulle läheiselle, että on jäänyt viime yönä kiinni rattijuopumuksesta. Keskustelussa pyritään kiinnittämään erityistä huomiota siihen, minkälaisia tunteita tilanne herättäisi. Tehtävä tehdään yksilötyöskentelynä.

Neljäs tehtävä käsittelee turvavyön käyttöä, kovia nopeuksia ja ryhmäpaineen merkitystä. Ryhmälle esitetään tilanne, jossa ollaan lähdössä varusmiestoverin kyydissä lomille ja on kiire alkoon. Tehtävä tehdään esim. puoliryhmittäin.

Viides tehtävä käsittelee henkilökohtaisia riskejä. Tehtävänä on yksilötyöskentelynä pohtia, mikä omassa toiminnassa aiheuttaa eniten vaaratilanteita liikenteessä ja miten niitä voisi välttää. Osallistujat kirjoittavat kolme tärkeintä selviytymiskeinoa paperille, paperi allekirjoitetaan ja laitetaan taskuun. Ajatuksena on muistuttaa alokkaita havaitsemistaan riskeistä ja helpottaa sitoutumista omien selviytymiskeinojen noudattamiseen.

Selvityksen tavoite, toteutus ja aineisto

Tämän selvityksen tavoitteena on saada kuva ryhmäkeskustelujen onnistumisesta sekä varusmiesjohtajien, että alokkaiden näkökulmasta. Tulosten pohjalta voidaan arvioida toiminnan mielekkyyttä ja kehittää sitä.

Aineisto kerättiin kuudesta varuskunnasta, jotka edustavat kaikkia puolustushaaroja, suuria ja pieniä varuskuntia, sekä molempia kotimaisia kieliä. Varuskunnat edustavat myös maantieteellisesti koko Suomea.

Särmänä liikenteessä esitykset, ryhmänjohtajien perehdyttämiset ja ryhmäkeskustelut toteutettiin 2012 toiselle saapumiserälle tutkimukseen valituissa varuskunnissa pääsääntöisesti elokuun loppupuolella. Jääkäriprikaatissa särmänä -tilaisuudet järjestettiin jo elokuun alkupuolella. Viimeisimmät lomakkeet palautuivat kuitenkin vasta lokakuun puolivälin jälkeen.

Aineisto kerättiin kyselylomakkeella (Liitteet 1 ja 2). Palautusaktiivisuus vaihteli suuresti, mutta kaikista varuskunnista saatiin täytettyjä lomakkeita. Varsinaista katoanalyysiä ei ole tehty, mutta päätelleen vastausten samankaltaisuudesta, erityistä vinoutumaa

palautusaktiivisuuden vaihteluista johtuen ei ole syntynyt. Selvityksen ohjausryhmän osallistuneiden puolustusvoimien edustajien arvioiden mukaan voidaan sanoa, että kerätty otos vastaa erittäin hyvin varusmiesten ikä-, sukupuoli- ja koulutustaustan jakaumaa. Myös ajokortillisten määrä vastaa koko varusmiespopulaatiota.

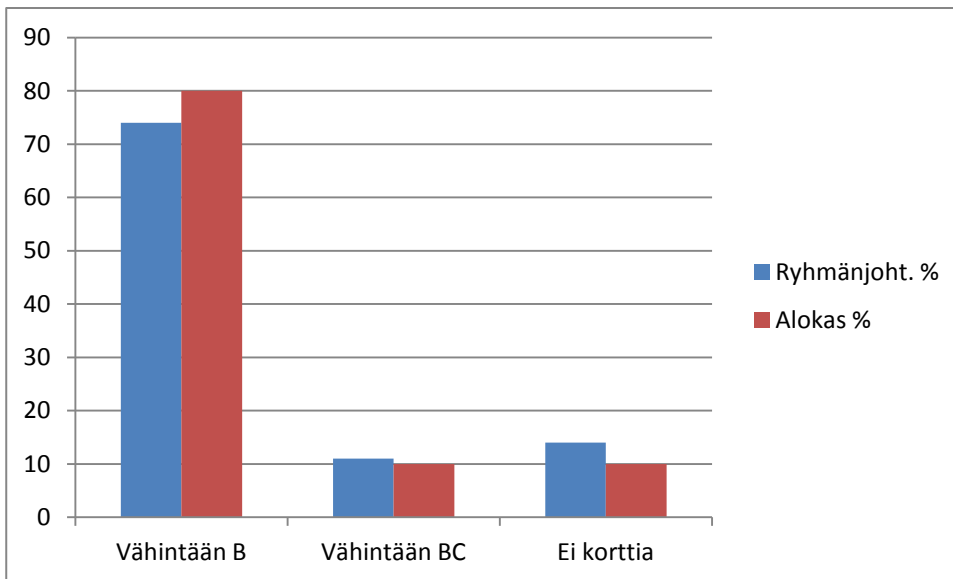
Osassa varuskunnista kantahenkilökunta hoiti palautuksen ja osassa varusmiestoimikunta. Varusmiesjohtajien lomakkeita palautui yhteensä 174 kappaletta, jotka kaikki tallennettiin. Alokkaiden lomakkeita tallennettiin yhteensä 1046 kappaletta. Muutamista varuskunnista tallennettiin kaikki saapuneet vastaukset ja osasta valittiin satunnaisesti joka toinen tai joka kolmas vastaaja. Johtuen lomakkeiden palautustavasta alokkaiden ja ryhmänjohtajien lomakkeita ei voitu yhdistää, eikä kaikissa varuskunnissa edes perusyksikköä. Perusyksikkötason erottelua ei analyyseissä ole tehty.

Taulukko 1. Lomakkeiden palautukset ja tallennetut lomakkeet varuskunnittain

	Ryhmän- johtaja	Alokas, palautettus	Alokas, tallennettu
Suomenlahden			
meripuolustusalue	16	237	100
Imasotakoulu	14	107	107
Uudenmaan Prikaati	10	113	113
Jääkäriprikaati	56	512	256
Karjalan Prikaati	49	461	230
Kainuun Prikaati	29	264	240
	yht. 174	Yht. 1694	yht. 1046

Tallennettujen 1046 alokkaan vastauksen joukossa oli vain 22 naisalokasta, minkä takia aineistoa ei kannata tarkastella sukupuolen mukaan. Myös vastaajien ikähaarukka oli varsin kapea. Vain 8% vastaajista oli iältään yli 20 vuotta. Iän keskiarvo oli 19,3 vuotta. Vastanneet varusmiesjohtajat olivat hieman vanhempia. Keski-ikä oli 19,9 vuotta. Varusmiesjohtajista kolme oli naisia.

Alokaista 80%:lla oli vähintään B-luokan ajokortti ja 10%:lla myös vähintään C1 ajokortti. Varusmiesjohtajista vähintään B-luokan kortti oli 74%:lla ja 11%:lla myös vähintään C1 ajokortti.

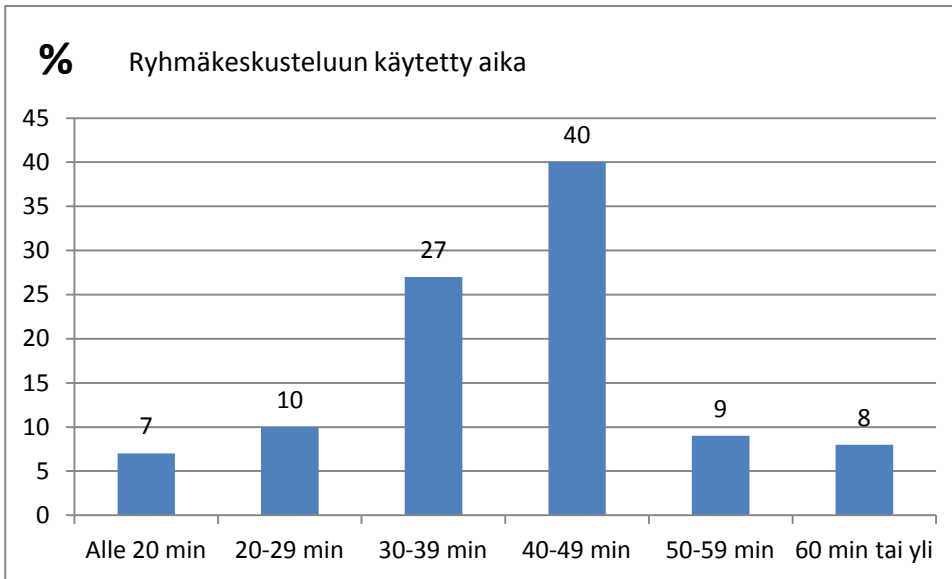
Kuvio 1: Vähintään B ajokortillisten määrä %

Alokkaista 54%:lla oli taustalla lukiokoulutus ja 36%:lla ammattikoulu. Vain peruskoulun ilmoitti koulutukseen 7% vastanneista. Ylempää koulutusta taustalla oli vain 3%:lla vastaajista. Lukiolaisten suuri määrä on tyypillistä kesän palvelukseenastumiserälle.

Alokkaat tekivät lomamatkat pääsääntöisesti lomakyydeillä tai muilla julkisilla kulkuvälineillä. Useat vastaajat olivat valinneet vaihtoehdoista samalla myös oman kyydin, tai kaverin kyydin. Tällöin heidän vastaukseen merkittiin kaverin tai oma kyyti. Tästä huolimatta 77% ilmoitti tekevänsä lomamatkat lomakyydeillä tai muilla julkisilla. Omaa kyytiä tai kaverin kyytiä käytti 21% ja loput 2% ilmoitti käyttävänsä jotakin muuta kulkutapaa. Lomakyytejä suosivien osuus vastaa hyvin puolustusvoimien omaa arviota.

Ryhmäkeskusteluun käytetty aika ja tehtävien toteutus

Ryhmäkeskusteluihin käytettiin varusmiesjohtajien ilmoituksen mukaan keskimäärin 38 minuuttia. Lyhin ilmoitettu aika oli 10 minuuttia ja pisin 80 minuuttia. Kuviossa 2 on esitetty prosenttijakaumana ryhmänjohtajien arviot ryhmäkeskusteluun käytetystä ajasta. Ohjeistuksessa on esitetty käytettäväksi ajaksi 60 minuuttia, kuitenkin huomioiden siirtyminen seuraavaan palvelustehtävään, joten käytännössä kestoksi suositellaan 50-60 minuuttia. Suositeltu kesto näyttää jääneen usein toteutumatta. Tyypillisesti kuitenkin ryhmäkeskustelu on ollut suunnilleen oppitunnin mittainen.

Kuvio 2: Ryhmäkeskusteluun käytetty aika

Ryhmäkeskusteluissa oli tarkoituksena tehdä yhteensä viisi keskustelutehtävää. Ryhmänjohtajista vain muutama ilmoitti, että jotakin keskustelutehtävää ei tehty. Tehtävästä riippuen 11-17 alokasta ilmoitti, että keskustelutehtävä oli jäänyt tekemättä. Näytti siis siltä, että tehtäviä oli varsin hyvin ehditty tehdä, vaikka aikaa ei ollut käytetty suosituksen mukaisesti. On kuitenkin selvää, että ainakaan alle 20 minuutissa ei ryhmäkeskustelua kokonaisuudessaan ehdi toteuttaa.

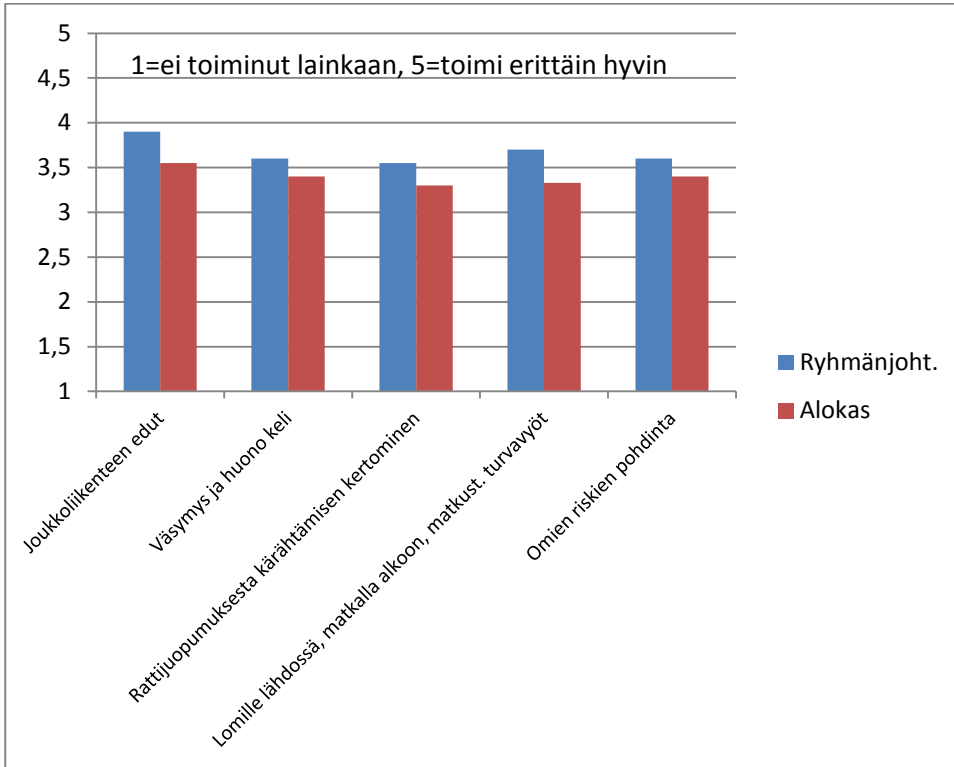
Ryhmäkeskustelun osatehtävien toimivuus

Ryhmänjohtajia ja alokkaita pyydettiin arvioimaan, kuinka hyvin tehtävät toimivat keskustelun herättäjinä. Kuviossa 3 on esitetty ryhmänjohtajien ja alokkaiden arvioiden keskiarvot kustakin keskustelutehtävästä. Ryhmänjohtajat ovat systemaattisesti arvioineet toimivuuden paremmaksi kuin alokkaat, mutta arviot ovat samansuuntaisia. Keskiarvot vaihtelivat ryhmänjohtajilla välillä 3,5-3,9 ja alokkeilla 3,3-3,5. Suuria eroja tehtävien toimivuuden välillä ei ollut, mutta parhaiten toimivaksi arvioitiin lomakyytien ja joukkoliikenteen etuja käsittelevä tehtävä.

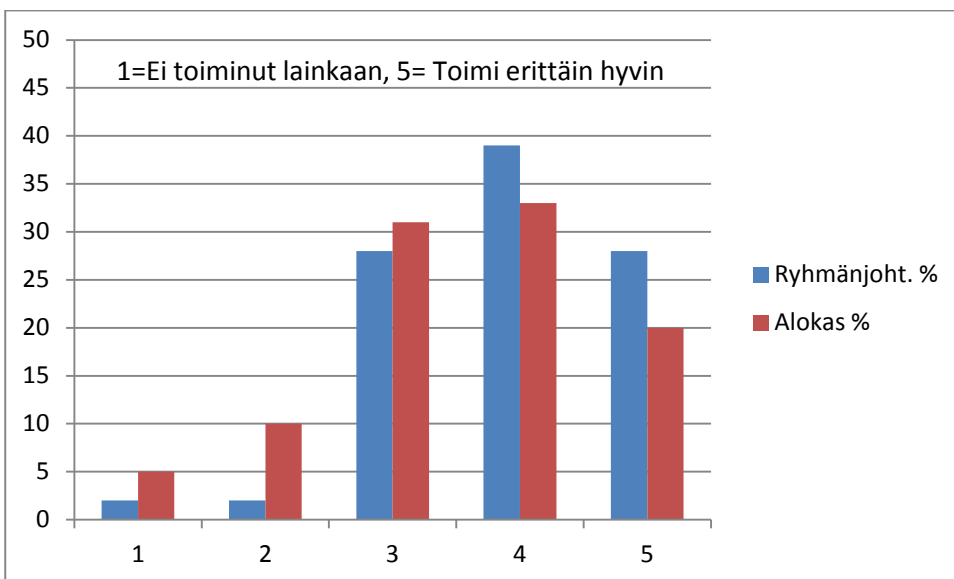
Vastausten prosenttijakaumat on esitetty kuvioissa 4-8. Tyyppivastaus joukkoliikennettä koskevasta tehtävästä oli ryhmänjohtajilla ja alokkeilla 4. Väsymystä ja huonoa keliä käsitelleestä tehtävästä tyyppivastaus oli ryhmänjohtajilla 4 ja alokkeilla 3, mutta erot olivat hyvin pienet. Tyyppi-arvio tehtävästä ”rattijuopumuksesta kertominen läheisille” oli ryhmänjohtajilla ja alokkeilla 3. Lomillelähtötilannetta käsitelleestä harjoituksesta sekä omien riskien pohdinnasta ryhmänjohtajien tyyppi-arvio oli 4 ja alokkaiden 3.

Täysin toimimattomaksi eri tehtävät oli arvioinut noin 5% alokkaista ja muutama prosentti ryhmänjohtajista. Useimmin täysin toimimattomaksi oli arvioitu tehtävä, jossa käsiteltiin rattijuopumuksesta kertomista läheisille. Täysin toimimattomaksi tehtävän oli arvioinut 9%

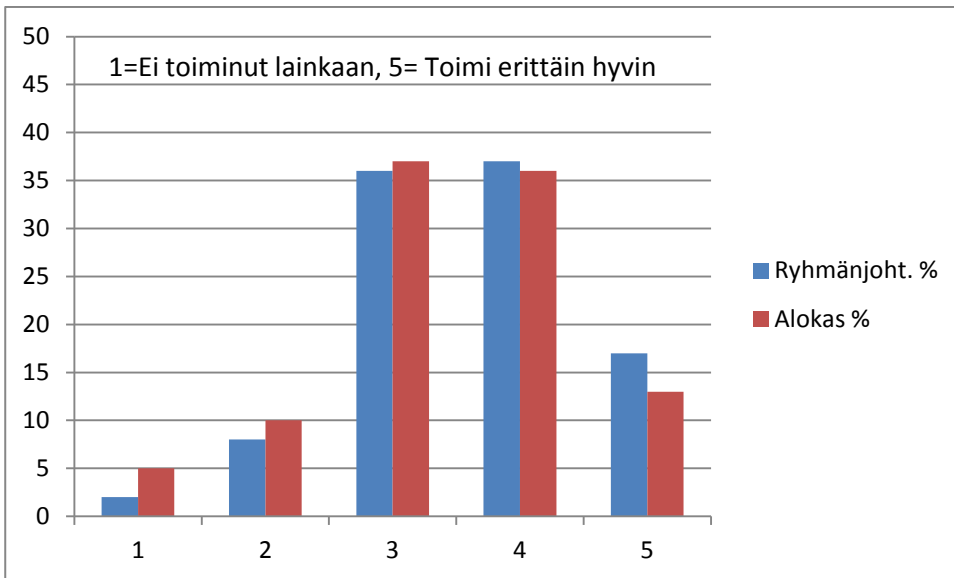
alokkaista ja 4% ryhmänjohtajista. Avoimista vastauksista, joita käsitellään edempänä, voidaan kuitenkin päätellä, että tehtävä kuitenkin herätti monissa vastaajissa ajatuksia. Tämä näkyy myös siinä, että tämä tehtävä oli arvioitu erittäin toimivaksi useammin kuin muut tehtävät, lukuun ottamatta joukkoliikenteen etuja ja lomakuljetuksia käsitellyttä tehtävää. Tässäkin tarkastelussa ryhmänjohtajat ovat arvioineet toimivuuden paremmaksi kuin alokkaat.

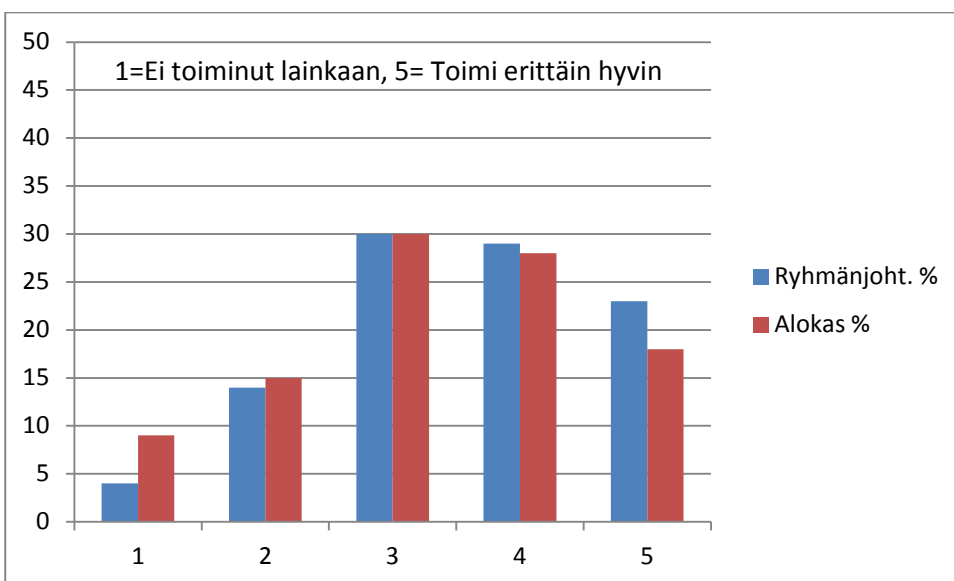
Kuvio 3: Ryhmänjohtajien ja alokkaiden vastausten keskiarvot tehtävien toimivuudesta keskustelun herättäjänä

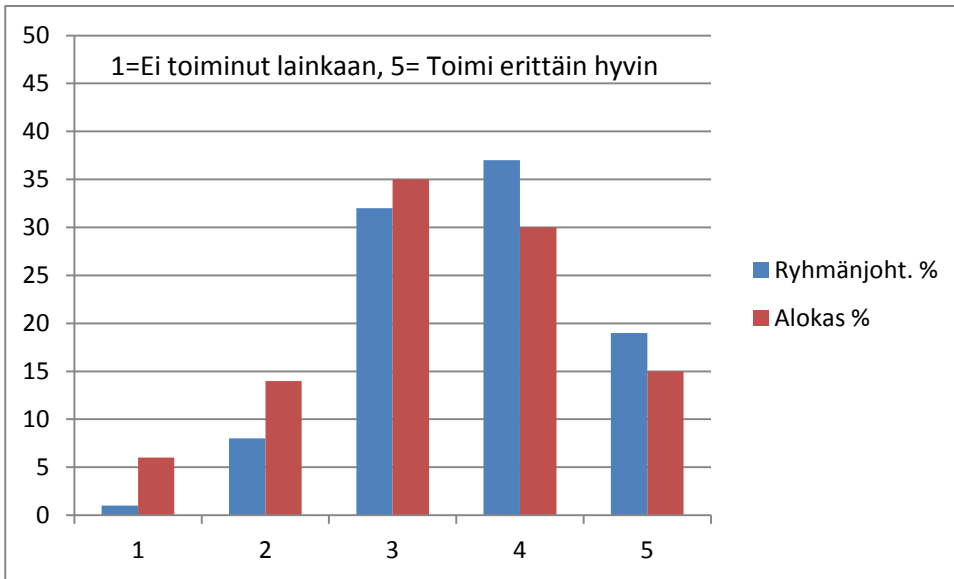
Kuvio 4: Joukkoliikenteen ja lomakuljetusten edut. Ryhmänjohtajien ja alokkaiden vastausten prosenttijakauma.

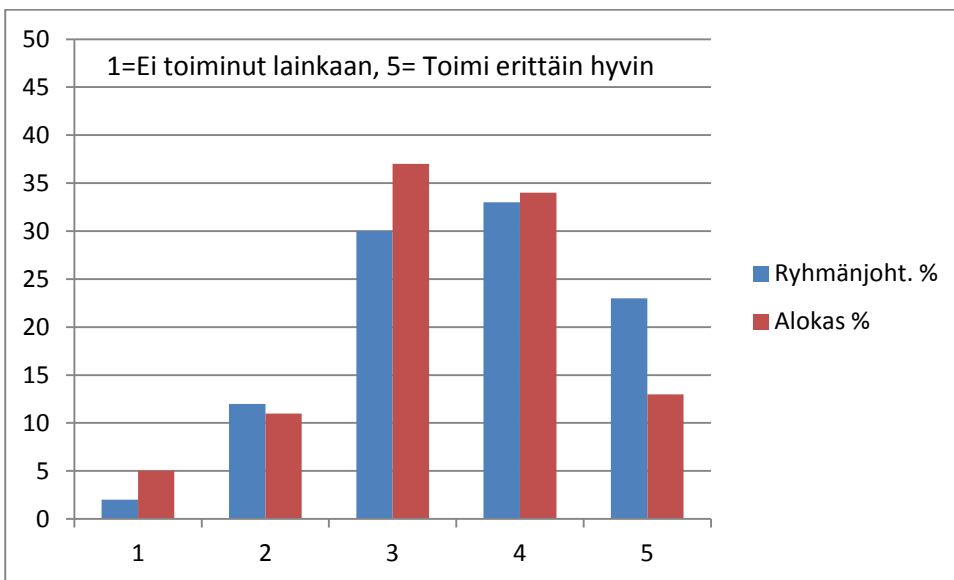
Kuvio 5: Väsymys ja huono keli. Ryhmänjohtajien ja alokkaiden vastausten prosenttijakauma.

Kuvio 6: Rattijuopumuksesta kertominen läheiselle. Ryhmänjohtajien ja alokkaiden vastausten prosenttijakauma.

Kuvio 7: Lomille lähdössä, matkalla alkoon, matkustajien turvavyöt. Ryhmänjohtajien ja alokkaiden vastausten prosenttijakauma.

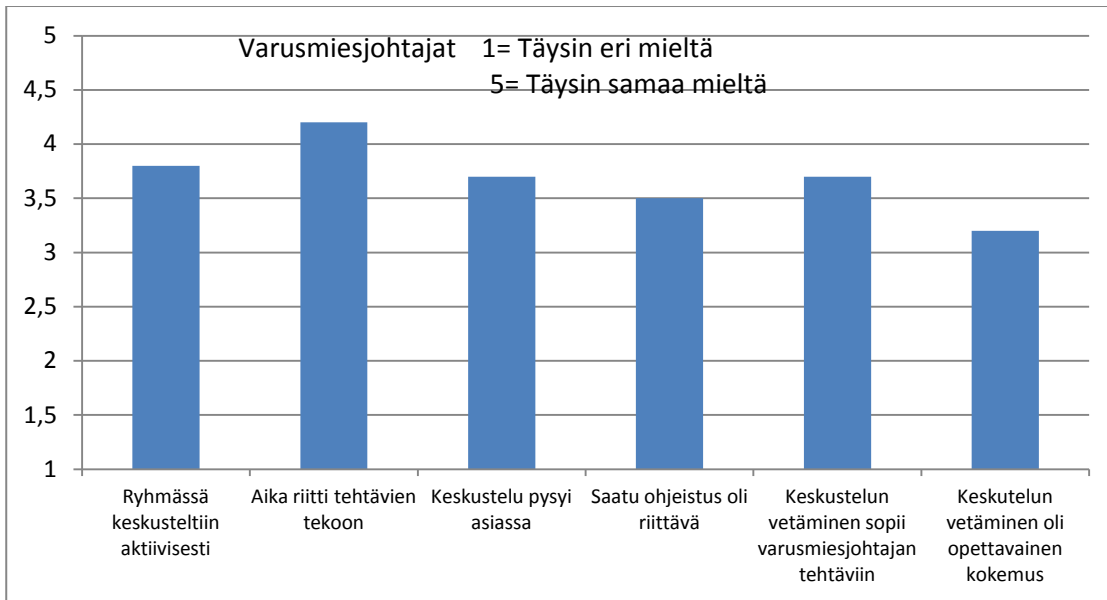

Kuvio 8: Omien riskien pohdinta. Ryhmänjohtajien ja alokkaiden vastausten prosenttijakauma.

Ryhmänjohtajien kokemus ryhmäkeskustelutilanteen toimivuudesta ja keskustelun vetämisestä

Arvioita ryhmäkeskustelun toimivuudesta tiedusteltiin yhteensä kuudella kysymyksellä. Kolme ensimmäistä käsitteli keskustelun sujumista ja ajan käyttöä. Kolme seuraavaa kysymystä käsitteli ryhmänjohtajan kokemuksesta saamastaan ohjeistuksesta, sekä ryhmän vetämisestä saadun kokemuksen mielekkyyttä. Vastausten keskiarvot on esitetty kuviossa 9.

Tyytyväisimpiä oltiin ajan riittämiseen ja keskustelun aktiivisuuteen. Ryhmäkeskustelun vetämisen koettiin soveltuvan myös hyvin varusmiesjohtajan tehtäviin. Vähemmän tyytyväisiä ryhmänjohtajat olivat saamaansa ohjeistukseen ja kokemuksen opettavaisuuteen.

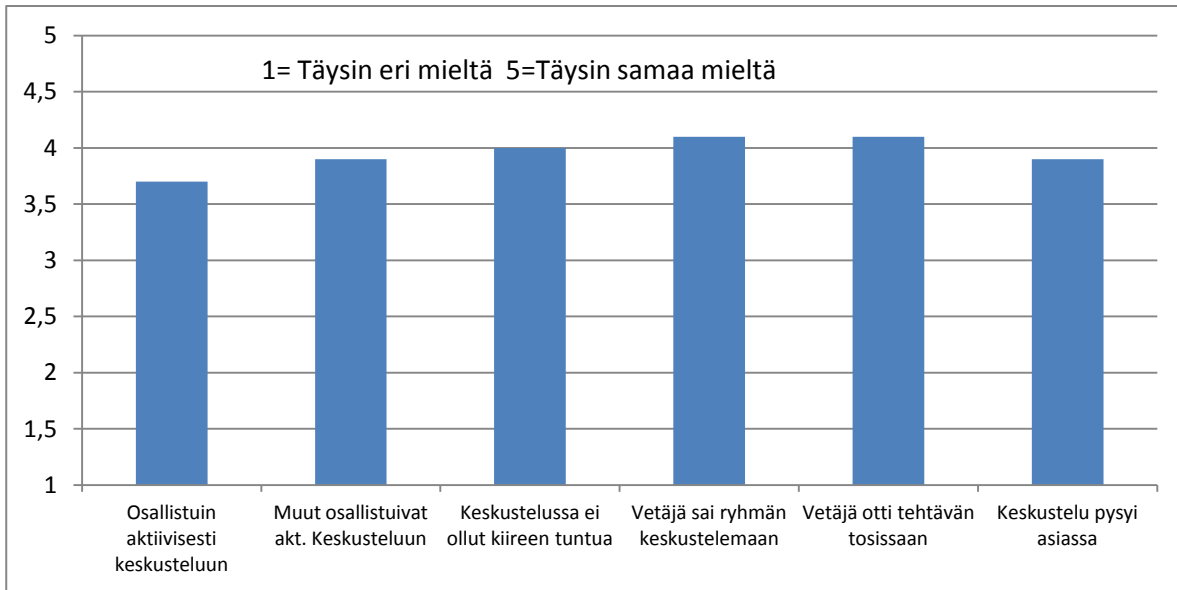

Kuvio 9: Varusmiesjohtajien arviot ryhmäkeskustelun toimivuudesta ja kokemuksen mielekkyydestä. Vastausten keskiarvot.

Alokkaiden kokemus ryhmäkeskustelutilanteen toimivuudesta

Alokkaiden arviota ryhmäkeskustelun sujumisesta sekä keskustelun vetäjän toiminnasta kysyttiin kuudella kysymyksellä. Kolme ensimmäistä käsitteli keskustelun aktiivisuutta ja ajan riittämistä. Kolme jälkimmäistä käsitteli keskustelun vetäjän onnistumista tehtävässään sekä asiassa pysymistä.

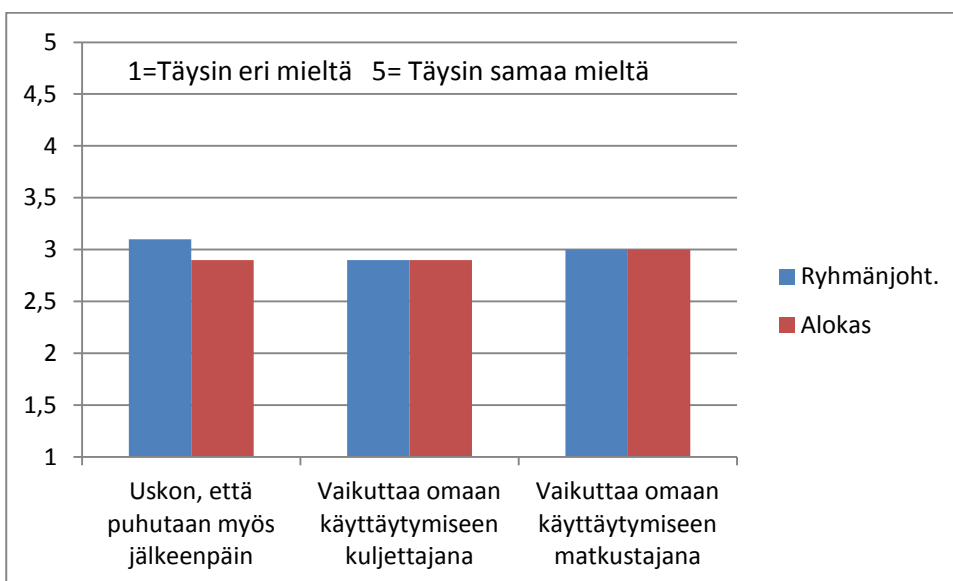
Kokonaisuutena arviot olivat hyviä. Tyytyväisimpiä oltiin ryhmänjohtajan panokseen sekä ajan riittävyteen. Alokkaiden mielestä varusmiesjohtajat olivat onnistuneet ryhmäkeskustelun vetämisessä hyvin. Heikoimmaksi oli arvioitu oma aktiivisuus. Sekä alokkailta, että ryhmänjohtajilta kysyttiin arviota siitä, kuinka hyvin keskustelu pysyi asiassa. Alokkaat arvioivat keskustelun pysyneen selvästi paremmin asiassa kuin ryhmänjohtajat (alokkaiden keskiarvo 3,9 ja ryhmänjohtajien 3,2).

Kuvio 10: Alokkaiden arviot ryhmäkeskustelun sujumisesta ja keskustelun vetäjän onnistumisesta tehtävässään

Alokkaiden ja ryhmänjohtajien arviot ryhmäkeskustelun vaikuttavuudesta

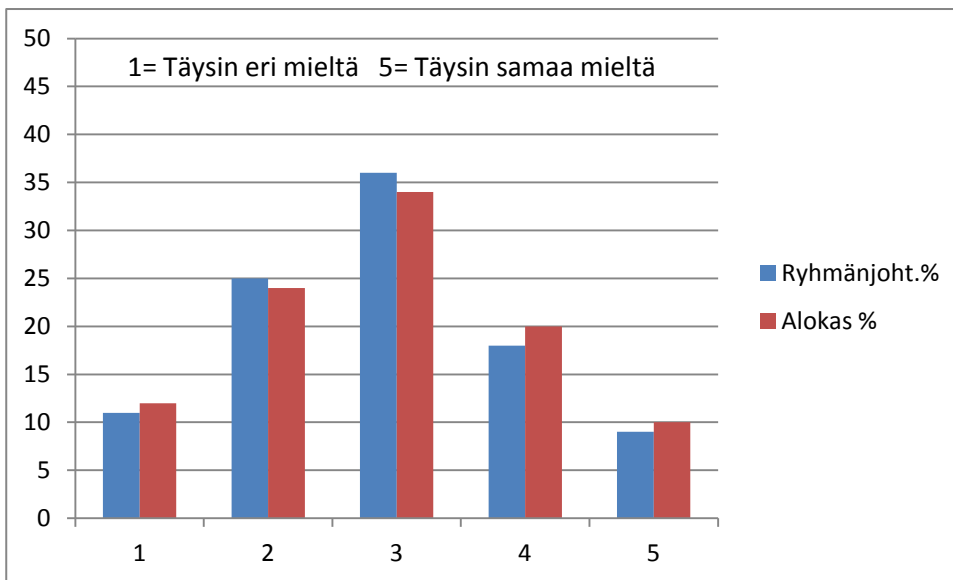
Alokkailta ja ryhmänjohtajilta kysyttiin oletettua vaikutusta omaan käyttäytymiseen kuljettajana ja matkustajana sekä koetaanko ryhmäkeskustelun mahdollisesti herättävän keskustelua kavereiden kanssa. Vaikuttavuusarviot ovat selvästi heikompia verrattuna kaikkiin edellisiin arvioihin.

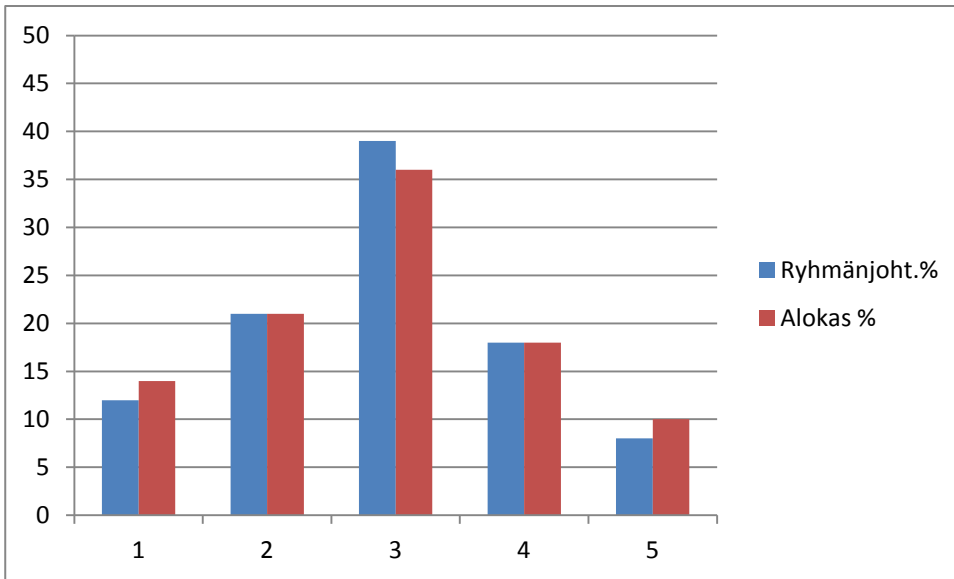
Kuvio 11: Ryhmäkeskustelun arvioitu vaikutus. Alokkaiden ja ryhmänjohtajien vastausten keskiarvot.

Kuvioissa 12-14 on esitetty alokkaiden ja ryhmänjohtajien vaikutusarviot prosenttijakaumina. Alokkaiden ja ryhmänjohtajien arvioiden välillä ei ole juurikaan eroa. Vaikka vaikuttavuusarviot jäävätkin huonommiksi kuin muut ryhmäkeskustelusta annetut arviot, yli puolet vastaajista oli valinnut vastausvaihtoehdoista vähintään kolmosen. Vajaa kolmasosa alokkaista ja ryhmänjohtajista oli täysin samaa mieltä tai melkein samaa mieltä ajatuksesta, että ryhmäkeskustelun aiheista herää keskustelua myös jälkepäin. Noin kolmasosa alokkaista ja vastaajista oli täysin samaa mieltä tai melkein samaa mieltä siitä, että ryhmäkeskustelu vaikuttaa omaan käyttäytymiseen matkustajana. Ryhmäkeskustelun ajateltiin vaikuttavan omaan käyttäytymiseen kuljettajana hieman heikommin. Myös myöhemmin esitettävät avoimet kommentit osoittavat, että ryhmäkeskustelu oli avannut osalle alokkaista uuden perspektiivin matkustajien vaikutuksesta turvallisuuteen.

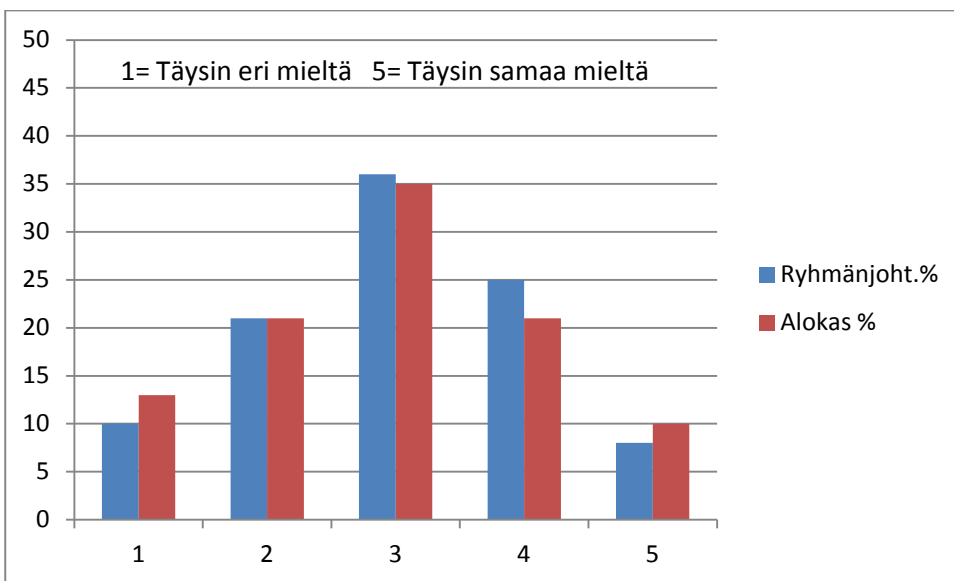
Ryhmänjohtajista ja alokkaista 10-14 prosenttia oli sitä mieltä, että ryhmäkeskustelu ei herätä keskustelua jälkepäin, eikä vaikuta omaan käyttäytymiseen kuljettajana tai matkustajana.

Kuvio 12: Uskooko, että aiheista puhutaan myös jälkepäin kavereiden kanssa. Vastausten prosenttijakauma.

Kuvio 13: Arvioitu vaikutus omaan käyttäytymiseen kuljettajana. Vastausten prosenttijakauma.

Kuvio 14: Arvioitu vaikutus omaan käyttäytymiseen matkustajana. Vastausten prosenttijakauma

Vastaukset avoimeen kysymykseen

Kyselylomakkeen lopussa esitettiin avoin kysymys: Mikä asia jäi sinulle mieleen pääimmäisenä ryhmäkeskustelusta? Alokkaista 60% vastasi avoimeen kysymykseen, mitä voidaan pitää tällaisessa kyselyssä poikkeuksellisen suurena osuutena. Varusmiesjohtajista avoimeen kysymykseen vastasi peräti 68%.

Avoimen kysymyksen merkitys oli käänöksessä muuttunut jonkin verran, minkä vuoksi ruotsinkielisistä alokkaista ja ryhmänjohtajista vain harvat olivat vastanneet avoimeen

kysymykseen. Tästä syystä Uudenmaan prikaatin vastauksia ei tässä tarkastelussa huomioitu.

Taulukko 2: Ryhmänjohtajien avoimen kysymysten vastausten luokittelu ja prosenttijakauma

Viittaukset keskustelun toimivuuteen	44%
Alkoholi/rattijuopumus/”rattijuopumuksesta kertominen”	19%
Selkeähköt viittaukset muihin kuin rattijuopumusharjoitukseen	17%
Yleisiä viittauksia liikenneturvallisuuteen	4%
Kriittisiä kommentteja	4%
Sekalaisia kommentteja	8%

Ryhmänjohtajien kommentteissa korostui tyytyväisyys keskustelun hyvään henkeen ja tunnelmaan. Toiseksi eniten mieleen oli jäänyt alkoholi, rattijuopumus ja miltei yhtä usein oli viittauksia muihin, kuin rattijuopumusharjoituksiin. Kriittisiä kommentteja oli hyvin vähän. Ryhmänjohtajat olivat siinä määrin tyytyväisiä, että vastauksista avoimeen kysymykseen kuvastuu jopa yllättyneisyys. Liitteessä 3 on esitetty esimerkkejä kustakin vastausluokasta.

Taulukko 3: Alokkaiden avoimen kysymyksen vastausten luokittelu ja prosenttijakauma

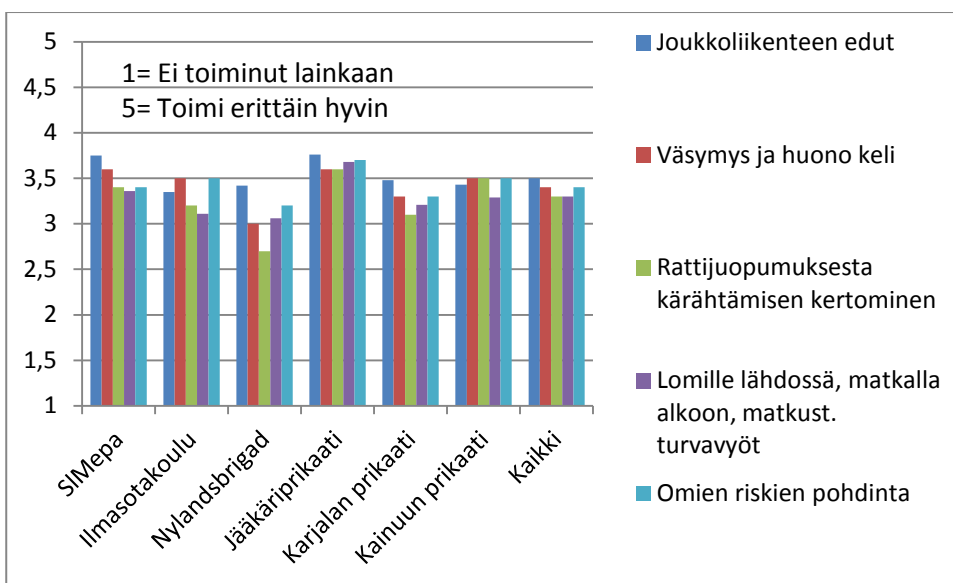
Yleiset kommentit liittyen turvallisuuteen	14%
Lomakuljetusten ja joukkoliikenteen edut	13%
Viittaukset keskustelun toimivuuteen	13%
Viittaukset ”lomille lähdössä ja matkalla alkoon” harjoitukseen/ matkustajien turvavyöt ja toiminta	9%
Suorat viittaukset ”rattijuopumuksesta kertominen” harjoitukseen	8%
Viittaukset ”omien riskien pohdinta” harjoitukseen oman toiminnan kehittämisen tarpeet	8%
Rattijuopumus/alkoholi ja liikenne	7%
Turvavyöt ilman suoraa viittausta harjoitukseen	7%
Väsytys/ajokunto ilman suoraa viittausta harjoitukseen	4%
”Ei mikään”, ”itsestään selvyiksi” ja kriittiset	6%
Huumorikommentit ja sekalaiset	10%

Alokkaiden vastauksissa suurimmat ryhmät olivat yleiset liikenneturvallisuuteen liittyvät kommentit, lomakuljetusten ja joukkoliikenteen edut sekä viittaukset keskustelun toimivuuteen ja hyvään henkeen. Suorat viittaukset keskustelutehtäviin jakautuivat melko tasaisesti. Myöskään alokkaat eivät kovin paljoa esittäneet kriittisiä kommentteja. Liitteessä 4. on esitetty esimerkkejä kustakin vastausluokasta.

Vastausten tarkastelu varuskunnittain

Kuviossa 15 on esitetty alokkaiden arviot varuskunnittain siitä, kuinka hyvin eri tehtävät herättivät keskustelua. Kun verrataan varuskuntia toisiinsa, voidaan havaita pientä vaihtelua. Matalimmat keskiarvot olivat Uudenmaan prikaatissa ja korkeimmat Jääkäriprikaatissa. Kaikkien varuskuntien keskiarvo luonnollisesti on painottunut kolmen suuren prikaatin suuntaan, koska näiden yksiköiden vastauksia tallennettiin eniten.

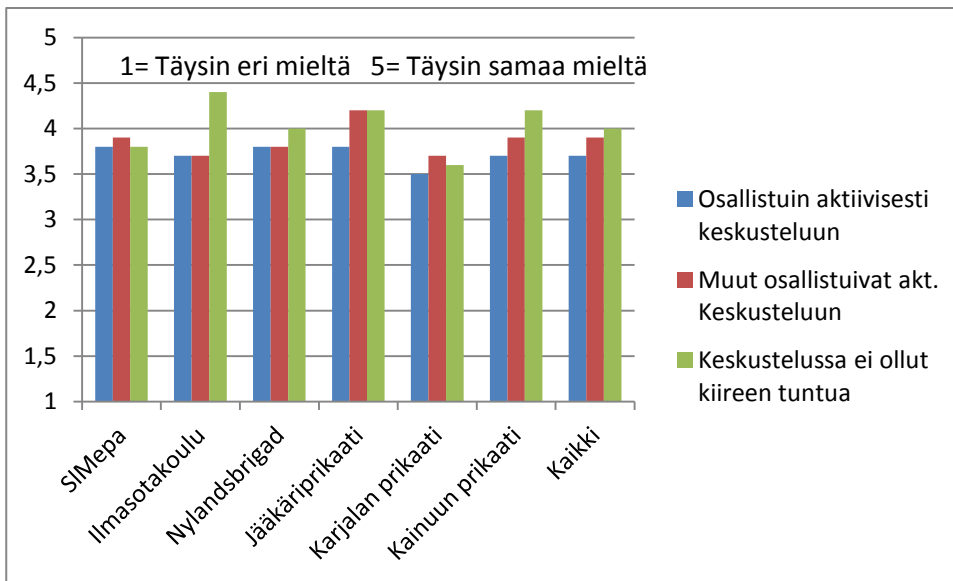
Uudenmaan Prikaati poikkesi muista varuskunnista siinä, että liikenneturvan kouluttaja ei käynyt perehdyttämässä ryhmänjohtajia, vaan perehdyttämisen teki kantahenkilökunta. Alokkaiden kokemus keskustelun sujumisesta sekä ryhmänjohtajien onnistumisesta tehtävässä olivat Uudenmaan Prikaatissa kuitenkin samaa tasoa kuin muissakin varuskunnissa, vaikka aikaa oli käytetty melko vähän.

Kuvio 15: Ryhmäkeskustelujen tehtävien arviot varuskunnittain. Alokkaiden vastausten keskiarvot.

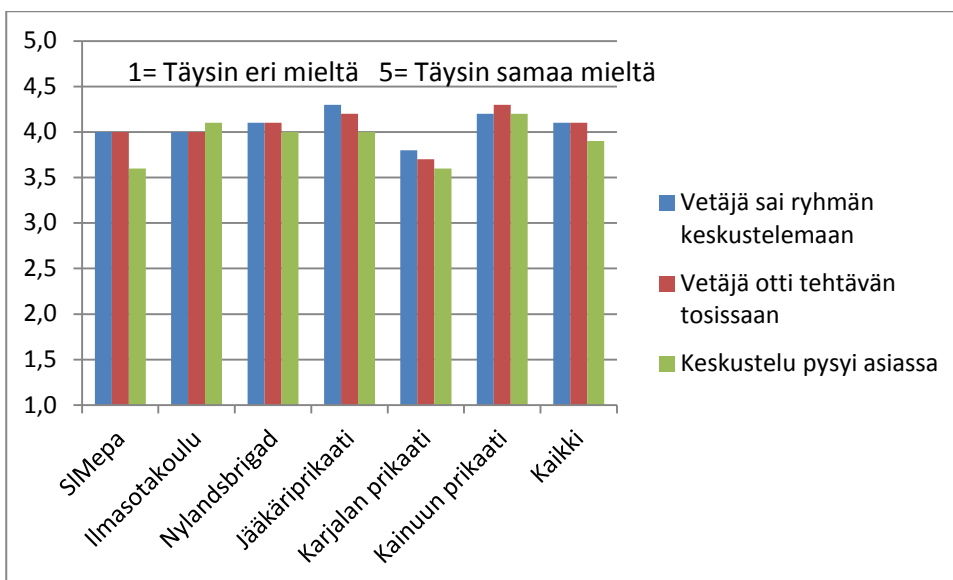
Ryhmänjohtajien ilmoittama ryhmäkeskusteluun käytetty aika vaihteli jonkin verran. Eniten aikaa oli käytetty Suomenlahden meripuolustusalueella (47min), Ilmasotakoulussa (44min) ja Kainuun prikaatissa (43min). Vähiten aikaa oli käytetty Jääkäriprikaatissa (33min), Uudenmaan prikaatissa (34min) ja Karjalan prikaatissa (38min). Ryhmänjohtajien raportoima ryhmäkeskusteluun käytetty aika ei näytä selkeästi selittävän varuskuntien välisiä eroja alokkaiden arvioissa.

Kuviossa 16 esitetään alokkaiden arviot ryhmäkeskustelun sujumisesta eri varuskunnissa. Heikoimmat arviot tulivat Karjalan prikaatista ja parhaimmat jääkäriprikaatista. Ilmasotakoulussa oltiin erityisen tyytyväisiä ajan riittämiseen. Ilmasotakoulussa oli käytetty toiseksi eniten aikaa keskusteluun. Ryhmäkeskustelujen sujumisessa ei suuria eroja ollut.

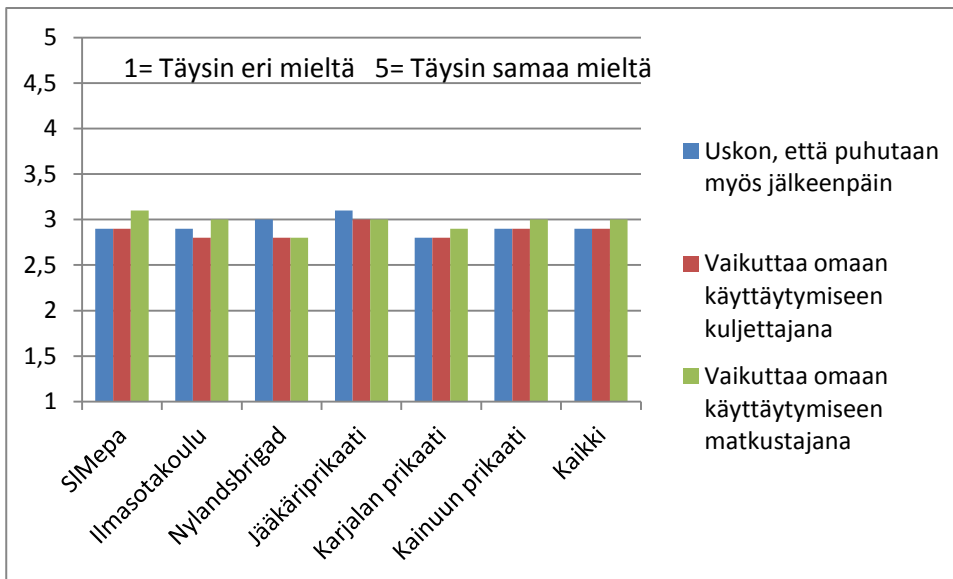
Kuvio 16: Alokkaiden arviot ryhmäkeskustelun sujumisesta. Vastausten keskiarvot varuskunnittain.

Kuviossa 17 on esitetty alokkaiden arviot ryhmäkeskustelun vetäjien onnistumisesta tehtävässään. Pääsääntöisesti ryhmänjohtajat olivat onnistuneet erittäin hyvin. Ryhmänjohtajien toiminnan arviot ovat korkeampia kuin muut arviot ryhmäkeskustelusta. Tämä tulos kuvastaa sitä, että ryhmäkeskustelu sopii hyvin varusmiesjohtajien tehtäväksi ja he myös onnistuvat siinä.

Kuvio 17: Alokkaiden arviot ryhmäkeskustelun vetäjän onnistumisesta tehtävässään. Vastausten keskiarvot varuskunnittain.

Kuviossa 18 on esitetty alokkaiden arviot ryhmäkeskustelun vaikuttavuudesta varuskunnittain. Erot ovat varsin vähäisiä.

Kuvio 18: Alokkaiden arviot ryhmäkeskustelun vaikuttavuudesta. Vastausten keskiarvot varuskunnittain.

Varuskuntien profiilien samankaltaisuudesta voidaan päätellä ainakin se, että särmänä – ryhmäkeskustelumalli on toteutettavissa sekä suurissa, että pienissä varuskunnissa.

Yhteenvetoa

Kokonaisuutena ryhmäkeskustelu näyttää toimivan hyvin. Ryhmäkeskustelujen käyttöä kannattaa ehdottomasti jatkaa. Selkein tulos on ryhmänjohtajien tyytyväisyys keskustelun aktiivisuuteen ja henkeen ja alokkaiden tyytyväisyys ryhmänjohtajien panokseen. Keskustelu näyttää pysyneen myös hyvin asiassa, erityisesti alokkaiden mielestä. Varusmiesjohtajien käyttäminen osana varusmiesten liikenneturvallisuuskoulutusta vaikuttaa toimivalta ajatukselta. Vertaiskoulutus toimii niin hyvin, että ulkopuolinen kouluttaja ei ehkä pääsisi yhtä hyviin tuloksiin.

Erot arvioissa varuskuntien välillä ovat melko pieniä, eikä niiden syistä ole selvyyttä. Näyttää siltä, että kaikissa tässä selvityksessä mukana olleissa varuskunnissa oli onnistuttu. Ryhmäkeskustelumalli on toteutettavissa sekä pienissä, että suurissa varuskunnissa.

Tulokset osoittavat myös, että ryhmänjohtajien perehdyttäminen pitää tehdä huolella. On tärkeää, että Liikenneturva järjestää kaikkiin varuskuntiin kouluttajan ohjeistamaan ryhmänjohtajat.

Ryhmäkeskusteluun käytetty aika näyttää vaihtelevan jonkin verran varuskunnasta toiseen ja todennäköisesti myös perusyksiköittäin. Tarkemmalla ohjeistuksella pitää varmistaa, että ryhmänjohtajilla on riittävästi aikaa käytettävissä ryhmäkeskustelun vetämiseen.

Lomakyytejä koskeva tehtävä vaikuttaa saaneen hieman parempia arvioita, kuin muut tehtävät. Tämä näkyy myös alokkaiden vastauksissa avoimeen kysymykseen. Voidaan siis

sanoa, että ryhmäkeskustelu tukee puolustusvoimien pyrkimystä saada mahdollisimman monet varusmiehet hyödyntämään lomakuljetuksia.

Vastaukset kysymyksiin ryhmäkeskustelun vaikutuksesta keskustelun herättäjänä, omaan toimintaan matkustajana sekä omaan toimintaan kuljettajana osoittavat että yllättävänkin moni näki vaikutuksen mahdollisena. Selvästi yli puolet vastasi asteikolla 1-5 vähintään kolme ja vain pieni osa vastaajista ajatteli, että vaikutusta ei ole.

Ryhmäkeskustelujen vetäminen näyttää onnistuneen ryhmänjohtajilta varsin hyvin. Ryhmänjohtajat olivat kuitenkin vähemmän tyytyväisiä saadun ohjeistuksen riittävyteen. Ryhmänjohtajat tarvitsevat tuekseen riittävän ohjeistuksen sekä esimiesten tuen ja valvonnan. Perusyksiköiden kouluttajien olisi hyvä tutustua ryhmäkeskustelumallin toteutukseen ja seurata varusmiesjohtajien toimintaa. Eräästä varuskunnasta tuli viestinä myös tarve kehittää yhtenäinen yhteenvetolomake, jolla varusmiesjohtajat voivat raportoida ryhmäkeskustelusta esimiehilleen.

Selvityksen ohjausryhmässä tuli esille myös ajatus mahdollisuudesta liittää ryhmäkeskustelun vetämisen itsearviointi systemaattisesti varusmiesjohtajien johtamiskansioon. Se soveltuisi hyvin yhdeksi johtamisharjoitukseksi ja lisäksi lisäisi ryhmäkeskustelun painoarvoa.

Liite 1. Alokkaiden kyselylomake

Liikenneturva Puolustusvoimat Sotilaskolliitto

VARUSMIES TÄYTTÄÄ

Joukko-osasto: _____ Perusyksikkö: _____

Ikä: _____ Sukupuoli: Mies NainenKoulutausta: Peruskoulu Lukio Ammattikoulu Amk YliopistoSuunniteltu palvelusaika, vrk: 180 270 362Ajokortin luokka: _____ Ei ajokorttia**Lomamatkat kuljen pääasiallisesti:**

- Puolustusvoimien lomakuljetuksilla
 Muilla joukkoliikennevälineillä
 Ajan itse
 Kaverin kyydissä
 Muulla tavalla

Ryhmäkeskustelussa oli tarkoitus tehdä viisi eri tehtävää.**Kuinka paljon ryhmäkeskustelussa olleet tehtävät herättivät sinussa ajatuksia omasta ja kaveriesi turvallisuudesta?**

	Ei lainkaan			Erittäin paljon			Tehtävää ei tehty
1. Joukkoliikenteen edut lomille lähdettäessä ja palattaessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Väsymys ja huono keli lomalta palattaessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Rattijuopumuksesta kärehtämisen kertominen läheiselle	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Lomille lähdössä ja matkalla Alkoon, matkustajien turvavyöt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Omien riskien pohdinta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla sopivin vaihtoehto

	Täysin eri mieltä			Täysin samaa mieltä		
1. Osallistuin aktiivisesti keskusteluun	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Muut ryhmän jäsenet osallistuivat aktiivisesti keskusteluun	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Keskustelussa ei ollut kiireen tuntua	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Keskustelun vetäjä sai ryhmän keskustelemaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Keskustelun vetäjä otti tehtävän tosissaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Keskustelu pysyi asiassa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Uskon, että aiheista puhutaan myös jälkeenpäin kaverien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Ryhmäkeskustelu vaikuttaa käyttäytymiseeni kuljettajana	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Ryhmäkeskustelu vaikuttaa käyttäytymiseeni matkustajana	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mikä asia jäi sinulle mieleen päällimmäisenä ryhmäkeskustelusta? _____

Kiitos vastauksestasi!

**Liite 2. Varusmiesjohtajan
kyselylomake**

Liikenneturva Puolustusvoimat Sotilaskotilitto

VARUSMIESJOHTAJA TÄYTTÄÄ

Joukko-osasto: _____ **Perusyksikkö:** _____

Ikä: _____ **Sukupuoli:** Mies Nainen

Koulutausta: Peruskoulu Lukio Ammattikoulu Amk Yliopisto

Suunniteltu palvelusaika, vrk: 180 270 362

Ajokortin luokka: _____ Ei ajokorttia

Lomamatkat kuljen pääasiallisesti:

- Puolustusvoimien lomakuljetuksilla
- Muilla joukkoliikennevälineillä
- Ajan itse
- Kaverin kyydissä
- Muulla tavalla

Kuinka hyvin ryhmäkeskustelun tehtävät mielestäsi toimivat keskustelun herättäjinä?

	Ei toiminut lainkaan			Toimi erittäin hyvin			Tehtävää ei tehty
1. Joukkoliikenteen edut lomille lähdeettäessä ja palattaessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Väsymys ja huono keli lomalta palattaessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Rattijuopumuksesta kärehtämisen kertominen läheiselle	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Lomille lähdeessä ja matkalla Alkoon, matkustajien turvavyöt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Omien riskien pohdinta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla sopivin vaihtoehto

	Täysin eri mieltä				Täysin samaa mieltä	
1. Ryhmässä keskusteltiin aktiivisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Aika riitti tehtävien tekoon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Keskustelu pysyi asiassa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Saamani ohjeistus keskustelun vetämiseksi oli riittävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ryhmäkeskustelun vetäminen sopii varusmiesjohtajan tehtäviin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ryhmäkeskustelun vetäminen oli opettavainen kokemus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Uskon, että aiheista puhutaan myös jälkeempäin kaverien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Ryhmäkeskustelu vaikuttaa omaan käyttäytymiseeni kuljettajana	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Ryhmäkeskustelu vaikuttaa omaan käyttäytymiseeni matkustajana	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ryhmäkeskusteluun käytettiin aikaa _____ minuuttia

Mikä asia jäi sinulle mieleen päällimmäisenä ryhmäkeskustelusta? _____

Kiitos vastauksestasi!

LIITE 3. Esimerkkejä ryhmänjohtajien vastauksista avoimeen kysymykseen vastausluokittain

Viittaukset keskustelun toimivuuteen (44%)

- Hyviä ideoita ja kysymyksiä aiheesta, joka sai alokkaat miettimään
- Se, että ryhmä todellakin ajatteli kolmatta kysymystä paljon
- Hyvä ryhmähenki, Runsas keskustelu
- Aktiivisuus, hyvä positiivinen keskustelu, vaikka välillä meinattiin eksyä aiheesta.
- Tupa mietti tarkasti mitkä olivat omat riskit liikenteessä

Alkoholi/rattijuopumus/”rattijuopumuksesta kertominen” (19%)

- Jos joutuisi kertomaan läheiselle rattijuopumuksesta
- Rattijuopumus ja sen seuraukset
- Jokainen oli jyrkän kriittinen juopuneena ajamiseen
- Alkoholi
- Alkoholin ei-sopivuus rattiin

Selkeähköt viittaukset muihin kuin rattijuopumusharjoitukseen (17%)

- Ryhmäpaineen merkityksen pohdinta
- Omien riskien pohdinta
- Lomille lähtö ja matkalla alkoon, matkustajien turvavyöt
- Ylinopeudesta puhuminen kohdassa omien riskien
- Väsymyksen ja kelin vaikutus ajamiseen

Yleisiä viittauksia liikenneturvallisuuteen (4%)

- Riskit
- Onnettomuuksien välttäminen ja liikenneturvallisuus
- Liikenneturvallisuus
- Tulisi ajatella enemmän turvallisuutta liikenteessä. Oma ja kyydissä olevien.
- Ylinopeus

Kriittisiä kommentteja (4%)

- Keskustelu alkoholista tarvitsee enemmän aiheita ja ohjeistusta
- Ryhmän koko liian suuri, johti pieneen hälinään
- Liian pieni ryhmä, 6 hlö
- Keskustelun herättäminen on vaikeaa kun on samanikäinen ja armeijakulttuurissa ei ole totuttu vastaavanlaiseen keskusteluun.

Sekalaisia kommentteja (8%)

- Toiminta, jos oma auto hajoaa matkalla varuskuntaan
- Jääkäreiden törttöily liikenteessä
- Ajoasennossa polvet eivät saa olla lukittuina
- En muista
- Turvallisuustekijöiden ja vaarantavien tekijöiden ristiriitaisuus

LIITE 4.(1/2) Esimerkkejä alokkaiden vastauksista avoimeen kysymykseen vastausluokittain

Yleiset kommentit liittyen turvallisuuteen (14%)

- Liikenneturvallisuuteen pitää kiinnittää huomiota
- Turvallisuus
- Kuljettajan osuus liikenneturvallisuudessa
- Ylinopeus, oma vastuu liikenteessä
- Vastuu omasta ja muiden turvallisuudesta omien tekojen kautta

Lomakuljetusten ja joukkoliikenteen edut (13%)

- Kannattaa käyttää lomakuljetuksia
- Bussi on jeesh!
- Voisin käyttää enemmän bussia matkoilla
- Riskit oman kyydin käytöstä
- Lomakyydit on hyviä

Viittaukset keskustelun toimivuuteen (13%)

- Toimiva tapa käsitellä asioita
- Hyvä ja rakentava keskustelu
- Vaikea eritellä, tuli paljon tärkeää asiaa
- Asiallista keskustelua olematta liian vakavaa tärkeään asiaan
- Se, kuinka porukkaa huolestuttaa nämä asiat

Viittaukset ”lomille lähdössä ja matkalla alkoon” harjoitukseen/ matkustajien turvavyöt ja toiminta (9%)

- Kavereiden vyön käyttäminen
- Lomille lähdössä ja matkalla alkoon, matkustajien turvavyöt
- Ajomatka alkoon liittyvät turvallisuusriskit
- Ryhmäpaine
- Omat kokemukset muiden painostamisesta kaasuttamiseen

Suorat viittaukset ”rattijuopumuksesta kertominen” harjoitukseen (8%)

- Äidille rattijuopumuksesta kertominen
- Rattijuopumuksesta kertominen vanhemmille
- Keittiön piirtäminen
- Rattijuopumuksen seuraukset
- Mitä mieltä vanhemmat on, jos jäisi kiinni rattijuopumuksesta

Viittaukset ”omien riskien pohdinta” harjoitukseen/ oman toiminnan kehittämisen tarpeet (8%)

- Huomion kiinnittäminen omaan ajotapaan
- Omien riskien pohdinta
- Oman ajotavan pohdinta
- Omien virheiden tarkkailu
- Omat virheet liikenteessä (nopeus, häiriötekijät (radio, puhelin))

Liite 4(1/2/2)

Rattijuopumus/alkoholi ja liikenne (7%)

- Jos otan, en aja
- Alkoholin käyttö/vaikutuksen alaisena matkustajana
- Alkoholi+liikenne
- Älä aja kännissä
- Rattijuopumus, ei voi ymmärtää ko. asiaa

Turvavyöt ilman suoraa viittausta harjoitukseen (7%)

- Käytä aina turvavyötä
- No pidetään vaikka ne vyöt kiinni
- Turvavyön käytön muistaminen
- Turvavyö on tärkeä
- Turvavyön käyttö erityisesti

Väsymys/ajokunto ilman suoraa viittausta harjoitukseen (4%)

- Väsyneenä ei kannata ajaa
- Väsymys kuskillla
- Unenpuute ja alkoholi
- Kofeiini + 15-20 min nukkuminen helpottaa autoilua
- Väsyneenä ajaminen --> lomakyytien mahdollisuus

"Ei mikään", "itsestään selvyyksiä" ja kriittiset (6%)

- Turhaa
- En edelleenkään pidä ryhmäkeskusteluja toimivana menetelmänä missään
- Ei mikään
- Itsestäänselvyydet ovat itsestäänselvyyksiä
- Samat asiat käytiin 2. vaiheessa ja muualla. Turhahkoa.

Huumorikommentit ja sekalaiset (10%)

- Naiset pois ratista
- Lomille lompsis
- Alik. Nieminen on hassu miäs. Moilanen on metsässä
- Transumake
- Naisten tuvassa hyvä haju